

Известният австрийски пътешественик Ф. Каниц предава впечатленията си от моста над р. Янтра при гр. Бяла, моста над р. Росица в гр. Севлиево в главата „Мостова техника“. Авторът описва подробно срещата си с майстор Никола Фичев през 1872 г. в с. Фидабей. Голямо е учудването на Ф. Каниц от скромността на майстора, който по носия и обноски не се е отличавал от останалите български селяни. Накрая на бележките си, възхитен от голямото постижение на Н. Фичев, Каниц пише: „Какво би могло да стане с такъв високонадарен народ, ако можеше едно от нашите многобройни технически училища да се премести на Балкана!“

Според Ф. Каниц Беленският мост е бил завършен през 1870 г.

Към бележките си той публикува две ръчни скици — общ изглед на моста с околността и детайл от него.

Проф. Ст. Романски (№ 30) в глава VII — Мостове, в резюме предава бележките на Ф. Каниц (с. 143—145) и обнародва скиците му обр. № 56).

* * *

Библиографията регистрира печатните произведения, систематизира ги и им дава оценка от политическо, научно и практическо гледище с оглед на използването им от читателите. При всяка научно-изследователска работа е необходимо да се хвърли поглед на постигнатото до момента на изследването, за да се използват опитът, знанията и трудът на предшествениците, работили по същия научен въпрос. Настоящата библиография е скромнен принос към проучванията на живота и творческата дейност на големия наш майстор Никола Фичев. Тя не претендира за прецизност, тъй като е един от първите опити за научна библиография. Тя не е и изчерпателна. При липсата на пълна ретроспективна архитектурна библиография издирванията на публикациите по даден въпрос е много трудна задача. Това, което е издирено и систематизирано в този малък труд, обаче е основното, крупното по въпроса. Ако в него има непълноти, те са незначителни и не биха разкрили нови данни за майстор Никола Фичев.

Тук публикуваната библиография не е на използваната литература за монографията, а е лична, персонална библиография в реферативна форма. Проникнати от идеята да улесним и подпомогнем бъдещите изследователи на майстор Никола Фичев, ние разширихме обема на анотациите, за да допълним характеристиката на произведенията, да разкрием повече подробности за авторите, съдържанието, предназначението и стойността на публикациите. Ето защо някои от анотациите придобиха критически характер. С цел библиографията да получи по-голяма прегледност и да оправдае характера и предназначението си, основните публикации, 30 на

орой, подредихме азбучно по автори и редки думи в първата част.

Съществуват обаче и други публикации за отделни факти от живота и творчеството на майстор Никола Фичев, публикации, които не могат да намерят място в личната, персонална библиография. Поради това в следващата втора част ние се спираме и на тях, като разкриваме характера предназначението и съдържанието им и като същевременно правим, където е необходимо, известни забележки, обобщения и изводи.

В края на изследването се установи, че основните публикации за творчеството на майстор Никола Фичев са тези на арх. Г. Козаров, който в продължение на повече от половин век (1900—1952) си е поставил родолюбивата задача да популяризира творчеството на майстора. Почти всички други публикации, с малки изключения, използват същите данни, разгледани в една или друга светлина, като някои автори се задоволяват да цитират дословно арх. Г. Козаров.

Интересен факт например е установяването на рождената дата на Никола Фичев. За нея има две течения: едното — с източник Дабко Уста Генчов и последователи Ф. Симидов, Асен Василиев, Г. Н. Данчов и Ил. Г. Данчов — смята, че майсторът е роден в годината 1800, и второто — възглавявано от арх. Г. Козаров, с всички останали автори, приема 1806 г. за тая дата. Различие съществува и по отношение на годината на смъртта на майстора. По този въпрос на правилно становище е второто течение, което приема годината 1881, в противовес на първото — 1880. Двете дати бяха сега точно установени с откриването на надписа на гроба на Н. Фичев (табл. XXXVIII, 2).

По отношение на творческия процес на проектиране при майстор Н. Фичев и начина, по който предварително е нанасял своите идеи, съществуват две коренно противоречиви мнения. Едното течение, със застъпници арх. Г. Козаров, д-р Т. Янков, Дабко Уста Генчов, Г. Ганчев и др., смята, че той не е умееел да нанася графически своите идеи, а се е задоволявал предварително да ги въплоти в модели (макети), изработени от восъчни свещи, кибритени клечки или тънки дъсчици. Освен това легендите предават, че майстор Н. Фичев е чертаел на местостроежа с клечка върху пясък шаблони в естествена големина на известни конструктивни и декоративни елементи. Това налагало при изпълнение на трудни конструкции неотлъчно да